

מראי מקומות- חולין קכ"ח

האיסור לאוכלו הוא איסור מדרבנן, וא"כ לכאור' הו"ל להיות מוכשר מן התורה, מ"מ הרי הכל תלוי במחשבה, וכיון דלמעשה אסרוהו רבנן, א"כ שוב אין סתם מחשבת אדם שיהי' זה לאוכל, וא"כ בלא מחשבה בפועל, אינו נחשב לאוכל להיות מקבל טומאה.

(ג) **בנתקנח הדם בין סימן לסימן קמיפלגי, מר סבר ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף והאי דם שחיטה הוא, וכו'-** ולכאור' יש לעי', אם אמרי' דמ"ד דאינה לשחיטה אלא לבסוף ס"ל דנמצא דהי' דם שחיטה משום דלבסוף הי' שחיטה, ולהכי אם לא נתקנח הו"ל דם שחיטה ומכשיר, א"כ אפי' אם נתקנח בין סימן לסימן, הא סכ"ס נתגלה דהי' דם שחיטה. וכ' החי' הר"ן (לו). דכל משקה דמכשיר ילפי' ממים, וא"כ י"ל דכמו דמים הוי ודאי משקה בשעה שהוא עומד על האוכלין, א"כ ה"ה כל משקין צריכין להיות משקה ודאי בשעה שהם עומדין על האוכלין, וכיון דנתקנח קודם שהי' ידוע שהי' דם שחיטה, א"כ נמצא דמעולם לא הי' ודאי משקה על האוכלין בשעה שהי' עומד שם.

(ד) **בהמה בחי' מהו שתעשה יד לאבר- הק' תוס',** מהו שאלת הגמ', אי משום דבהמה בחי' לאו בת קבולי טומאה הוא, הא כל ידות שבעולם נמי לא מקבלי טומאה, אלא שמכניסות ומוציאות טומאה. ותי' דלא דמי לשאר ידות, דהא שאר ידות לא מקבלי טומאה משום דאינן אוכל, אבל בעלי חיים, כי נמי הוי אוכל, מ"מ אינו מקבל טומאה, וכמו בן פקועה, דאיכא למ"ד דאינו מקבל טומאה. והק' הקהלות יעקב (טהרות ע'), ד"ה ונראה לכאור', מה בכך שאינו מקבל טומאה משום דחי הוא, הרי מה לי אם שאינו מקבל טומאה הוא רק משום שאינו אוכל, או אם יש עוד טעם, משום דבעל חי הוא, סכ"ס אינו מקבל טומאה, והרי מצינו דאף מה שאינו מקבל טומאה יכול להיות יד להכניס ולהוציא טומאה. ותי' דאם אמרי' דחידוש התורה דידות הוא דהתורה חידשה שהיד

(א) **ואמר ר' יוחנן מוחלפת השיטה- כ' החזון איש** (יו"ד רי"ד לסוגיין, ד"ה טבו"י) דמש"כ רש"י דכאן החליף ר"מ שיטתו, וכו', אין כוונתו לומר כן באופן נוחותא, דהיינו שיש מקום לחלק בין מתני' דחולין לדעלמא, דהא פריך הגמ' דר"מ אדר"מ, אלמא דאין חילוק, ואם בא ר' יוחנן לחלק הי"ל לפרש מהו החילוק. ועוד, הא אמר הגמ' מאי קושיא, וא"כ מבואר דמסקינן בקו'. אלא הכוונה הוא דודאי מוחלף השיטה וצריך להפכה. ומה דמסיק הגמ' דלדברי רבי מוחלפת השיטה, היינו דר' יוחנן מספקא לי' אי ר"מ פליג וס"ל דבשאר טומאות אוחו בקטן ואין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו זולת טבו"י, או דמוחלפת השיטה, וגם בטבו"י ס"ל לר"מ דאוחו קטן אין גדול עולה עמו הרי הוא כמוהו.

(ב) **ר' פפא אומר בהכשר קודם מחשבה קמיפלגי- פרש"י,** דבשעת הכשר אכתי לאו בר קבולי טומאה הוא, שהרי סתמי' לאו בר אכילה הוא, דאף לעכו"ם אינו עומד, דאף לכן נח אסור, וא"כ בזה נח, אם הכשר כה"ג מהני או לא. והעיר תוס' לעיל (עג:), דכל האיסור על אבר המדולדל לאחר שחיטה הוא מצות פרוש, דס"ל לתוס' דהוי איסור מדרבנן. וא"כ, למה לא מהני ההכשר להכשירה, כיון דמן התורה מותר. ותי' דגם כל ההכשר לטומאה ע"י שחיטה הוא מדרבנן, א"כ בכה"ג דמדרבנן אסור באכילה, לא אמרו דשחיטה מכשיר מדרבנן. וע' במרומי שדה דהעיר דלפי שי' הראשונים (רשב"א, ר"ן) דאין שייך מצות פרוש לגוים (ודלא כסמ"ק הובא בש"ץ סי' נ"ה), א"כ שפיר הוי אוכל, ולמה הוי הכשר קודם שהוא ראוי לאכילה. וכ' דצריך לדחוק דר' פפא ס"ל דשחיטה עושה ניפול, וממילא אסור לגוים מדין אבר מן החי. וע"ע בתפארת יעקב דכ' על דרך זה, אלא דכ' דזהו לכ"ע, דכל המח' אם שחיטה עושה ניפול הוא רק לישראל, דשחיטה מהני לו, אבל לגוי, דאין שחיטה מהני לו, י"ל דודאי שחיטה עושה ניפול, דלא שנא משאר אופן מיתה. וע"ש עוד דכ' דאע"פ דכל

אינו מצד שאינו אוכל, אלא מצד אחר, שיש הפקעה מלהיות יכול לקבל טומאה. וכפשוטו זהו אותה שאלה ממש, אולם כ' **התוס' הרא"ש** דאפי' את"ל דבהמה בחיי' אינו נעשית יד, י"ל דזהו משום דשאני התם דבחייה מניעת קבלת הטומאה מחמת עצמה, אבל הכא דבר אחר גרם לו מניעת קבלת הטומאה. **והרמב"ן** פי' לצד זה "מי אמרי' כיון שהוא אוכל שא"א יכול להאכילו לאחרים עפרא בעלמא הוא, ולשרוף הוא עומד, ולחתוך ממנו ואינו יד, או דלמא כיון דמחובר הוא, יד הוי, והו"ל כשאר ידות אוכלין שאע"פ שאינן אוכל אלא עץ בלמא, נעשין יד לאוכל". **עוד** כ' שם לפרש ע"פ דרך שני של רש"י, דהשאלה הוא אם הצד הוא מותר הוי יד להוציא טומאת הע"ז של הצד האסור, והשאלה הוא דכיון שזה עומד לחתוך אולי אינו יד. וכ' דזהו ג"כ שאלת הגמ' לענין אבן שבזוית, דכיון דעומד לחתוך אולי אינו יד. **וע"ע בהערות להגרי"ש**, שהביא מש"כ הרמב"ם (ע"ז ח', ג') דשאלת הגמ' הוא אם הוי יד לענין שיהי' ג"כ אסור בהנאה, כמו החצי שהוא ע"ז. והוסיף דזהו חי' דאית יד לע"ז, מה שלא מצינו בשאר איסורי הנאה, וע"ש שביאר למה מיאן הרמב"ם לפרש דמיירי לענין טומאה כשאר הסוגיא.

(ז) **הרי אמרו יחור של תאנה... בעי ר' פפא מהו שיעשה יד לחבירו- והעיר בהערות להגרי"ש**, הרי לכאור' שאלה זו הוא אם אמרי' דכיון שהיד מחובר, אולי אינו יכול להיות יד, ולכאור' זהו ממש שאלת אביי לענין קישות שנטעה בעציץ, ע"ש מש"כ בזה.

(ח) **מאי איכא בין אבר מן החי לאבר של נבלה- ע' בזכר יצחק (סי' ל"ג)**, שכ' דגדר איסור אבר מן החי הוא דהוי כמו נבלה, דכמו דהתורה אסר בהמה שמתה, ה"ה אסר אבר שמתה, וזהו גדר אבר מן החי. וע"ש מש"כ דע"פ סוגיין מבואר דבדין טומאה עכ"פ חלוקים דינו אבר מן החי ודיני נבלה, אבל לענין איסורם, גדר א' להם, שהוי מיתת הבהמה או מיתת אותו אבר (וע"ש מש"כ לחלק בין איסור אבר מן החי לישראל ובין איסור אבר מן חי לבני נח).

עצמו מקבל טומאה, לפי שנדון ונחשב כדבר אוכל, א"כ מובן שפיר שאלת הגמ', די"ל דנהי התורה החשיב מה שאינו אוכל להיות כאוכל היכא שיש בו תורת יד, אכתי הרי אינו מקבל טומאה מחמת חיותו, ואפשר דלענין זה לא איתרבי ידות שיקבל טומאה לענין להכניס ולהוציא. אולם כ' להעיר ע"ז דלשון התוס' לא משמע כן כ"כ, דכ' דכל ידות אינן מקבלין טומאה אלא מכניסות ומוציאות טומאה, ומשמע דאפי' כשהם בתורת ידות לא מקבלי טומאה. **עוד** יש להעיר מדברי תוס' הנ"ל על מה דאי' בחי' הגרי"ז (זבחים טז.), לבאר דמה שאין בעלי חיים מקבליים טומאה הוא משום דאינם חשיבי אוכל, ולא משום חיותן, וכמו דמצינו דשחיטה מפרכסת מהני שיהי' יכול לקבל טומאה, אף דפרכסת כחי הוא, ומדברי תוס' כאן לכאור' מבואר דלא כדבריו, דכ' דמה שאין בעלי חיים מקבליים טומאה הוא משום החיות ולא משום שאינם אוכל, וצ"ע.

(ה) **הרי אמרו קישות שנטעה בעציץ וכו', מהו שתעשה יד לחברתה- אי' בהערות להגרי"ש**, דגם כאן לכאור' צריך לפרש שאלת הגמ' כמו שפי' תוס' שאלת הגמ' לענין בהמה בחיי', דהיינו דאף דמחובר אינו מקבל טומאה, אולם זהו משום סיבה צדדית, ולא משום שאינו אוכל, וא"כ אולי משו"ה לא הוי יד, כיון דאינו מקבל טומאה. אולם העיר הגרי"ש, מהו באמת המקור דמחובר ובעל חי אינו מקבל טומאה, הרי הגמ' ותוס' לא מפרש. והביא מה דאי' בתורת כהנים לדרוש מה דכתי' זרע זרוע, דזרע טמא שזרעו, הרי החיבור מטהרו, דהוי כמח מקוה טהרה לטהרו. והוסיף די"ל דה"ה בעל חי, דאין לו דין טומאה אלא אדרבה יש לו דין טהרה [צ"ע כוונתו בזה], ולהכי לא שייך בי' חלות טומאה וא"כ לא שייך בי' חלות דין יד.

(ו) **המשתחוה לחצי דלעת אסרה, בעי ר' ירמי', מהו שתעשה יד לחברתה- פרש"י (בל"ק) וכן תוס'**, דהיינו אם הצד שהיא ע"ז, ואינו יכול להאכילו לאחרים, וא"כ אינו מטמא טומאת אוכלין, האם יכול להיות יד לצד האחר. ולכאור' שאלת הגמ' הוא על דרך מש"כ תוס' לעיל, דמה שאינו מקבל טומאה

ט) החותך כזית בשר מאבר מן החי- פרש"י,
בתוספתא לא גרסי' כזית, אלא החותך בשר,
ומיירי כגון דאיכא כביצה. וכ' המהרש"א
דמכאן נראה דרש"י הסכים לדעת ר"ת ור"ש
דגם לענין קבלת טומאה בטומאת אוכלין
בעי שיעור כביצה.